

Д. В. Крищенко,
здобувач, Науково-дослідний економічний інститут, м. Київ

ЄВРО-2012 ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано вплив процесів з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року на рівень конкурентоспроможності її національної економіки у довгостроковій перспективі. Здійснено прогноз розвитку інфраструктури України з огляду на активізацію інвестиційної діяльності.

The article analyzes the impact of processes of preparation and holding in Ukraine of European Football Championship 2012 to the competitiveness of its national economy in the long run. The Outlook for the infrastructure of Ukraine with regard to investment activity was done.

Ключові терміни: конкурентоспроможність національної економіки, Євро-2012, індекс конкурентоспроможності, інвестиції, туризм.

ВСТУП

У ході попередніх досліджень [1; 2] з'ясовано, що рівень конкурентоспроможності національної економіки України залишається вкрай низьким. Збереження зазначених тенденцій ставить під загрозу євроінтеграційну спрямованість нашої держави. Дієвим інструментом інтенсифікації економічного розвитку може стати проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року (далі — Євро-2012).

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Готуючись до Євро-2012, Україна наблизитиметься до європейських стандартів якості життя, виконання "Копенгагенських критеріїв", що, у свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та інтеграції в Європейський Союз (далі — ЄС). Слід наголосити, що в умовах виходу зі світової фінансової кризи підготовка до проведення в Україні Євро-2012 виступає впливовим чинником, який стимулює як зовнішній, так і, більшою мірою, внутрішній попит на продукцію кінцевого споживання, зростання обсягів залучення інвестицій, збільшення ефективного використання матеріальних і трудових ре-

сурсів. За таких умов актуальним завданням є встановлення причинно-наслідкових зв'язків між підготовчими процесами та подальшим розвитком економічної системи України. На цій основі необхідно визначити пріоритетність напрямів інвестування в ході підготовки до Євро-2012 з позицій їх довгострокової ефективності в майбутніх періодах.

РЕЗУЛЬТАТИ

Проведення Євро-2012 є фактором, який зумовлює переорієнтацію на внутрішній ринок експортоорієнтованих видів діяльності та пов'язаних з ними виробництв (металургія; видобування корисних копалин, крім паливно-енергетичних; оптова торгівля; транспорт та інші).

Урядом України було прийнято Державну цільову програму з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.2008 (№ 107). Але 14 квітня 2010 р. постановою Кабінету Міністрів України № 357 затверджено нову Державну цільову програму (далі — Програма). Також цією постановою скасовано попередню програму. Дана програма в період її чинності є головним доку-

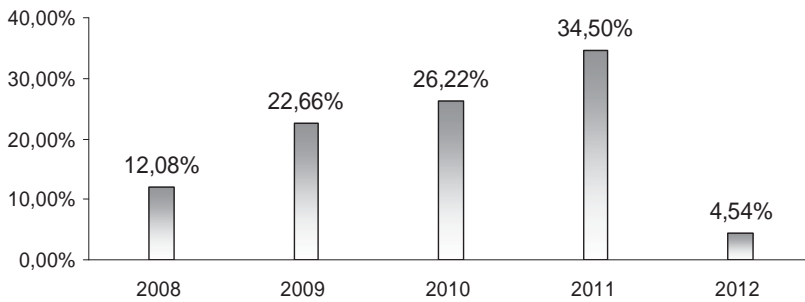

Рис. 1. Календарний розподіл ресурсів на підготовку до Євро-2012, %

ментом щодо підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

Програма містить 21 розділ і сформована на підставі вимог УЄФА та відповідних гарантій Уряду України. Розрахунки прогнозних обсягів фінансування за джерелами здійснювались на основі галузевих, регіональних та міських програм підготовки та проведення Євро-12 в чотирьох містах України з шести претендентів (Донецьк, Київ, Львів та Харків), де наведені детальні розрахунки, а також пропозиції центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Згідно із зазначеною Постановою загальні прогнозні обсяги фінансування завдань і заходів, передбачених Програмою, складають 159,9 млрд грн., у тому числі 27,5 млрд грн. — кошти Держбюджету України та державної підтримки (17,22 % загального обсягу фінансування); 22,9 млрд грн. — кошти місцевих бюджетів (14,33 %); 109,5 млрд грн. (68,45 %) — інші джерела (табл. 1).

Як видно з рис. 1, частка витрат на проведення чемпіонату зростає у період 2010—2011 рр., а фактично їх освоєння здійснюватиметься навіть у першому півріччі 2012 р. Така ситуація засвідчує, що значна кількість об'єктів вводиться в експлуа-

тацію в останньому році перед Євро-2012. Тобто процес повернення інвестицій за багатьма проектами розпочнеться лише наприкінці 2011 р. — початку 2012 р. Така ситуація є негативною та нагадує аналогічну — у Греції під час підготовки до Олімпіади 2004 р.

Загальна сума витрат на підготовку до Євро-2012, що будуть направлені безпосередньо на спортивні об'єкти та потреби, складає 19,9 млрд грн. (див. табл. 2). У загальному обсязі фінансу-

вання завдань, зазначених Програмою, вони становлять 12,44 %. Решта 87,56 % спрямовуються на розбудову різного роду інфраструктури. Якщо розглядати Євро-2012 з такої точки зору, то чемпіонат постає у світлі не спортивно-інвестиційного проекту, а соціально-інвестиційного.

Загальновідомим фактом є те, що Україна має низький рівень розвитку телекомунікаційної інфраструктури й туристичної галузі. Поступово втрачається якість медичного обслуговування населення; слабо врегульованими залишаються питання надання медичних послуг на страховій основі, що важливо з позицій обслуговування іноземних туристів-вболівальників. Мають місце значні диспропорції в розвитку енергетичної і транспортної інфраструктур України (зношеність і низька ефективність тепло- та електромереж; занепад ринку внутрішніх авіаперевезень та незадовільний стан автомобільних шляхів та ін.). Отже, необхідність модернізації зазначених вище сфер економіки вже тривалий час є нагальним питанням. Підготовка до проведення Євро-2012 спрацювала як каталізатор економічних перетворень у цих сферах економіки. Таким чином, постановка питання прибутковості безпосередньо від проведення Євро-2012 є не повною мірою адекватною.

Таблиця 1. Прогнозні обсяги та джерела фінансування

Джерела фінансування	Обсяг фінансування за програмою		Обсяг фінансування за роками									
			2008		2009		2010		2011		2012	
	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%
Державний бюджет	27543,57	17,22	4760,93	2,98	6364,75	3,98	6982,77	4,36	7382,39	4,61	2052,73	1,28
Місцевий бюджет	22930,30	14,33	2521,01	1,58	6670,80	4,17	7215,46	4,51	6048,45	3,78	474,55	0,30
Інші джерела	109505,24	68,45	12051,14	7,53	23217,09	14,51	27743,56	17,34	41764,47	26,11	4728,98	2,96
Всього	159979,11	100	19333,08	12,08	36252,64	22,66	41941,79	26,22	55195,31	34,50	7256,26	4,54

Джерело: [3].

Нами було розроблено схему, що характеризує вплив від підготовки та проведення Євро-2012 на підвищення конкурентоспроможності економіки України. В ній враховані, з одного боку, витрати на підготовку до чемпіонату, а з другого боку — прибутки, що можуть бути отримані під час чемпіонату та після нього. Крім того, проаналізовано вплив на фактори конкурентоспроможності за методологією Світового економічного форуму (далі — СЕФ) (рис. 2).

Вплив Євро-2012 на підвищення конкурентоспроможності національної економіки пропонується розглядати в три етапи:

- 1) підготовчий;
- 2) безпосередньо проведення Євро-2012;

Таблиця 2. Завдання з підготовки до Євро-2012, які стосуються виключно футбольних заходів, млн грн.

Зміст завдання	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Всього за період
1. Будівництво нових та реконструкція діючих стадіонів для проведення в Україні матчів фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу (далі – Євро-2012)	4921,6	2092	1357,1	872,5	600	0	9843,2
2. Будівництво нових, реконструкція та дооснащення діючих тренувальних баз для забезпечення тренувань команд-учасниць Євро-2012	3021,33	758,1	1206,34	982,68	74,21	0	6042,66
3. Забезпечення громадського порядку, гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням Євро-2012, протидія терористичній діяльності	569,7	85,7	103,6	119,4	237,7	23,3	1139,4
4. Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності УЄФА та його комерційних партнерів	6,03	2,6	0,8	1,02	1,1	0,51	12,06
5. Створення оптимальних умов для роботи засобів масової інформації та журналістів на основі впровадження найсучасніших інформаційно-телекомунікаційних технологій	1122,48	5	466,8	408,14	207,44	35,1	2244,96
6. Забезпечення випуску сувенірної продукції з національною символікою, путівників, географічних карт (різними мовами) та їх розповсюдження	118,6	14	16,25	20,7	37,65	30	237,2
7. Забезпечення належної підготовки до Євро-2012 національної збірної команди України з футболу	46,37	1,02	11,15	11,1	11,1	12	92,74
8. Створення атмосфери футбольного свята, зокрема шляхом монтажу сучасних великих телевізійних екранів у всіх обласних центрах, курортах, місцях масового відпочинку, фан-зонах	146,8	0,9	12,4	44,9	23,5	65,1	293,6
Всього за рік	9952,91	2959,3	3174,44	2460,44	1192,7	166	19905,82

Джерело: [4].

3) експлуатація об'єктів, підготовлених до чемпіонату, після його проведення.

Особливо важливими вважаємо такі складові — індикатори національної конкурентоспроможності як "Макроекономічна стабільність", "Розмір ринку", "Конкурентоспроможність бізнесу", "Ефективність ринку праці", "Ефективність ринку товарів та послуг". Заходи, які проводяться та мають бути проведені в рамках підготовки України до Євро-2012,

та їх результати, матимуть особливий вплив на покращення рейтингу за зазначеними показниками.

Упровадження запланованих заходів на першому етапі підвищить попит на продукцію вітчизняних товаровиробників, чим збільшить ВВП, але на цьому етапі зростають державні видатки, що спричиняє дефіцит державного бюджету, який недофінансує інші сфери діяльності держави.

Позитивним є те, що створюються нові робочі

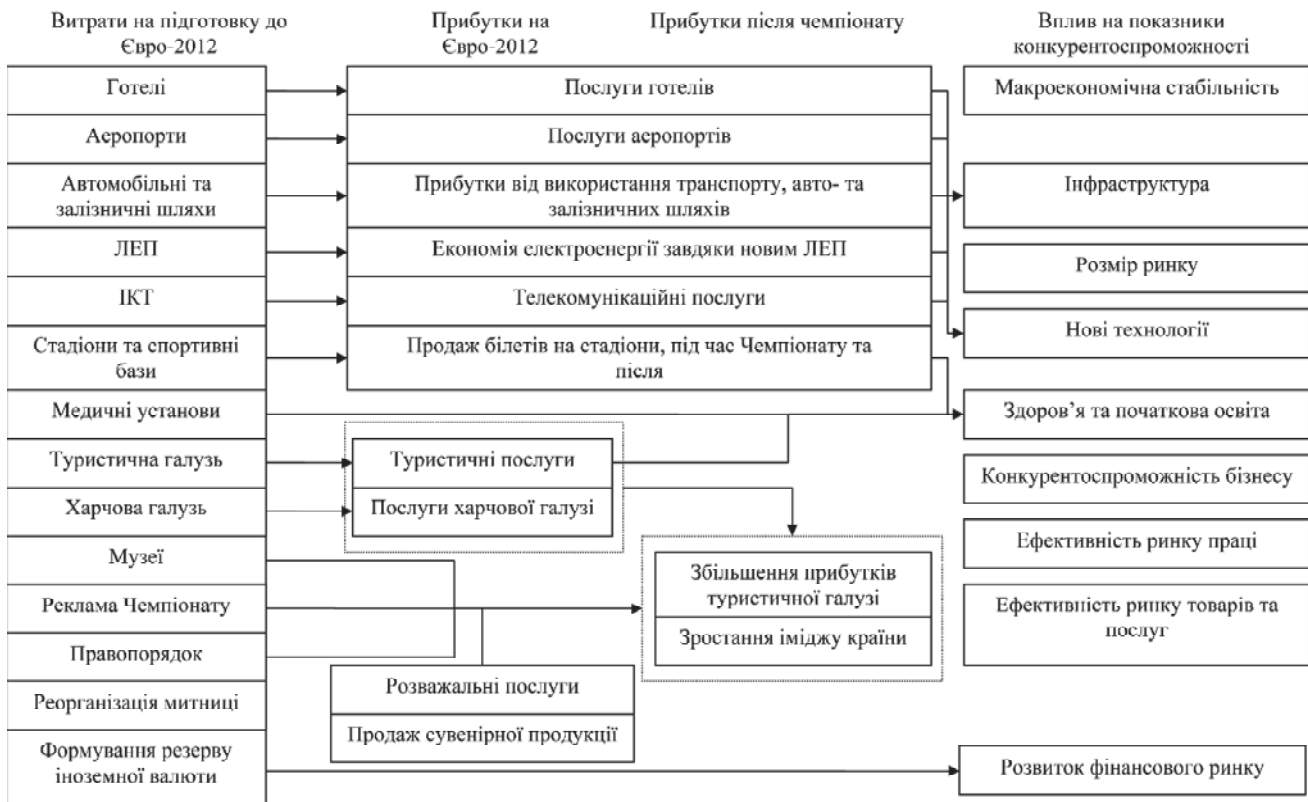

Рис. 2. Вплив підготовки та проведення Євро-2012 на підвищення конкурентоспроможності економіки України

місця, скорочується рівень безробіття за рахунок розгортання робіт з підготовки до чемпіонату, а також відбувається нарощення грошової маси на ринку, що, у свою чергу, викликає інфляційні процеси, які можна спостерігати протягом останніх двох років з урахуванням світової фінансової кризи.

На другому та третьому етапах процес зростання ВВП відбуватиметься внаслідок збільшення споживчого ринку за рахунок додаткового припливу вболівальників та туристів. Прогнозується збільшення грошової маси, достатнє для здійснення населенням заощаджень, що, у свою чергу, не призведе до різких інфляційних потрясінь.

Розмір внутрішнього ринку товарів та послуг на всіх трьох етапах збільшуватиметься. Це є наслідком зростання попиту на будівельні матеріали; послуги готелів, закладів харчування, транспорту, розважальних центрів, вітчизняних туроператорів та ін. Отримує розвиток вітчизняний реальний сектор економіки, зокрема такі галузі, як: металургійна, хімічна, машинобудівна, харчова та легка промисловість.

Як вже зазначалося, проведення Євро-2012 потребуватиме залучення додаткової робочої сили, тобто зросте попит на трудові ресурси на ринку праці, а з цим — і показник його ефективності. Проте це матиме позитивний соціально-економічний ефект, тільки у випадку залучення до робіт вітчизняних працівників.

Вимоги УЄФА стосовно якості підготовки країни до проведення чемпіонатів відповідають світовим стандартам. Такі ж запити мають туристи-вболівальники з країн Західної Європи та світу. Отже, вітчизняним товаровиробникам необхідно задовольнити ці вимоги споживачів, що, у свою чергу, призведе до підвищення ефективності ринку товарів та послуг та зростання якості продукції.

За іншими складовими індексу конкурентоспроможності вплив від проведення та підготовки Євро-2012 є ще більш очевидним. Розвиток авіа-, авто- та залізничного сполучення й реконструкція електромереж призведе до покращення інфраструктури в Україні та відповідного показника конкурентоспроможності за методологією СЕФ [5]. Розвиток телекомунікаційних послуг вплине на покращення відповідно показника "Нові технології", а модернізація спортивних шкіл, майданчиків, медичних закладів — на підвищення індикатора "Здоров'я та початкова освіта".

Розвиток фінансового сектора та відповідно показника конкурентоспроможності національної економіки "Фінансовий ринок" можливий за умови ретельної підготовки національної економіки до абсорбування іноземної валюти, додаткові потоки якої матимуть місце із приїздом в Україну іноземних туристів-уболівальників.

Виходячи з вищезазначеного, приходимо до висновку, що позитивний ефект від проведення Євро-2012 може бути отриманий лише за умови високої економічної ефективності проведених заходів із його підготовки та своєчасного запуску в експлуатацію запланованих в проекті інфраструктурних об'єктів.

ВИСНОВКИ

В умовах виходу зі світової фінансової кризи підготовка до проведення в Україні Євро-2012 може виступити впливовим чинником, який буде стимулювати як зовнішній, так і, більшою мірою, внутрішній попит у частині залучення інвестицій, збільшення попиту на матеріальні й трудові ресурси в Україні.

Державна цільова програма з підготовки та проведення Євро-2012 передбачає залучення інвестицій у розмірі 159979,11 млн грн., з яких 12,44 % "спортивні", а 87,56 % — інфраструктурні інвестиції. Тобто проведення Євро-2012 — це великий соціально-інвестиційний проект. Втілення передбачених нею заходів безпосередньо вплине на фактори конкурентоспроможності національної економіки: макроекономічну стабільність, розмір ринку, інфраструктуру, конкурентоспроможність вітчизняного бізнесу, нові технології, ефективність ринку праці, здоров'я та початкову освіту, ефективність ринку товарів та послуг. Таким чином, як органам державної влади, так і приватним інвесторам слід розглядати факт проведення Євро-2012 в Україні не лише як визначну спортивну подію, але і як можливий глобальний соціально-економічний проект, що може суттєво прискорити економічний розвиток країни, покращити якість життя населення, сприяти структурним інноваційним змінам як у промисловому секторі, так і в сфері послуг, науково-освітній діяльності, культурі тощо.

Література:

1. Крищенко Д. В. Ресурсний потенціал промисловості України та розвиток конкурентоспроможності національної економіки // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України. — 2006. — Вип. 1-2 (33). — С. 50—57.
 2. Крищенко Д. В. Підвищення конкурентоспроможності національної економіки як запорука інтеграції України до світового ринку // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Наукове забезпечення процесів реформування економічних відносин в умовах глобалізації". — 20—22 квітня 2007 року, м. Сімферополь. — Т. 2. — С. 10—12.
 3. Постанова Кабінету Міністрів України № 1138 від 15 грудня 2010 р. "Про внесення змін у додатки 1 і 2 до Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу" // Урядовий кур'єр. — 18.12.2010. — Вип. 238.
 4. Постанова Кабінету Міністрів України № 357 від 14 квітня 2010 р. "Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу" // Урядовий кур'єр. — 29.05.2010. — Вип. 96.
 5. Самаєва Ю. Укрзалізниця підбила підсумки підготовки до Євро у 2009 році, 27.01.2009: www.euro2012.ukrinform.ua/analytical/18403/.
- Стаття надійшла до редакції 01.02.2012 р.*